የሰ/መ/ቁ. 44410

ኅዳር 01 ቀን 2002

ዳኞች፡- አቶ ሐጎስ ወልዱ

ወ/ት ሒሩት መሰሠ

አቶ ታፈሰ ይርጋ

አቶ አልማው ወሌ

አቶ ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- ወ/ሮ ላይላ ረዲ - ቀረቡ፡፡

ተጠሪ፡- ድሬ ኢንዱስትሪዎች ኃ/የተ/የግል ማኅበር - በሌለበት የሚታይ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሠጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሠሪና ሠራተኛ አዋጅን መሠረት ያደረገ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁኗ አመልካች ከተጠሪ ጋር የነበራቸው የሥራ ውል ከሕግ ውጪ መቋረጡን ገልፀው የካሣ ክፍያ፣ የስንብት ክፍያ፣ የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ፣ ክፍያ የዘገየበት ክፍያ፣ የታህሣሥ ወር 2000 ዓ.ም. ደመወዝ፣ ያልተጠቀሙት የ29 ቀናት የዓመት እረፍት በገንዘብ ተለውጦ እንዲከፈላቸው እንዲሁም የሥራ ልምድ ምስክር ወረቀት እንዲሠጣቸው ይወሰንላቸው ዘንድ ዳኝነት ጠይቀዋል፡፡ የአሁኑ ተጠሪም በተከሳሽነቱ ቀርቦ አመልካች በታህሣሥ ወር 2000 ዓ.ም. ለ28 ቀናት በመደዳው ቀርተው ማስረጃ ባለማቅረባቸው ደመወዝ ያልተከፈላቸው መሆኑን፣ ወደ ሥራም በሀዘኔታ የመለሳቸው መሆኑን፣ ጥር 27 ቀን 2000 ዓ.ም. አመልካች ለተጠሪ የስንብት ደብዳቤ ጽፈው ሥራቸውን በራሳቸው ፈቃድ ለቀው መሄዳቸውንና በዚህም ምክንያት ሊከፈላቸው የሚገባ ካሣ አለመኖሩን፣ የሥራ ስንብት ክፍያም አገልግሎታቸው ከአምስት ዓመት በታች በመሆኑ ሊያገኙ እንደማይችሉ፣ የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያም በገዛ ፈቃዳቸው ሥራውን ስለለቀቁ እንደማይገባቸው፣ የዓመት እረፍትም በወቅቱ መውሰዳቸውንና ያልወሰዱት ካለም ቀርበው መተሳሰብ እንደሚችሉ ክፍያው ለዘገየበት ለተባለው ሊከፈላቸው የሚገባ ክፍያ ኖሮ ያልተከፈላቸው ባለመሆኑ ጥያቄው ተቀባይነት እንደሌለው፣ እንዲሁም የሥራ ልምድ ምስክር ወረቀት ለመስጠት ዝግጁ መሆኑን በመግለጽ የአመልካች ክስ ውድቅ ሊሆን ይገባል ሲል ተከራክሯል፡፡ የሥር ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን የቃል እና የጽሁፍ ክርክር መርምሮ አመልካች ስራቸውን በፈቃዳቸው መልቀቃቸው ተረጋግጧል፣ የታህሣሥ ወር 2000 ዓ.ም. ደመወዝም አመልካች ሥራውን ያልሠሩ መሆኑ ተረጋግጦ ከሥራ ላይ የቀረበትን ሕጋዊ ምክንያት ተገቢውን የሕክምና ማስረጃ በማቅረብ አላስረዱም በማለት በአመልካች የተጠየቁትን ክፍያዎችን ውድቅ አድርጎ አመልካች ያልወሰደችው የዓመት ፈቃድ ከጥቅምት 1999 ዓ.ም. እስከ ጥር 29 ቀን 1999 ላለው ጊዜ ታስቦ በገንዘብ ተለውጦ ተጠሪ እንዲከፍላቸው፣ የሥራ ልምድ ምስክር ወረቀትም እንዲሠጣቸው ብቻ ወስኗል፡፡ አመልካች በዚህ ውሣኔ ባለመስማማት ይግባኛቸውን ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ቢያቀርቡም ይግባኛቸው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 337 መሠረት ተሠርዞባቸዋል፡፡ የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሣኔ ለማስቀየር ነው፡፡

አመልካች በበታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል የሚሉበትን ምክንያት መጋቢት 14 ቀን 2001 ዓ.ም. በፃፉት አምስት ገጽ የሰበር አቤቱታ ዘርዝረው አቅርበዋል፡፡ ይዘቱም ባጭሩ የሥር ፍርድ ጥር 27 ቀን 2000 ዓ.ም. ተፃፈ የተባለውን ደብዳቤ ይዘቱም ባግባቡ ሳያገናዝብ አመልካች የሥራ ውላቸውን በገዛ ፈቃዳቸው መልቀቃቸው ተረግጧል ወደሚለው ድምዳሜ የደረሰው በስህተት በመሆኑ ታርሞ ሕጋዊ ክፍያዎች እንዲከፍሏቸው ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው፡፡ አቤቱታቸው ተመርምሮም ለሰበር ችሎት ቀርቦ ሊታይ ይገባዋል ተብሎ ለተጠሪ መጥሪያ ተልኮለት የቃል ክርክር ሊሰማ ቀነ ቀጠሮ በተያዘበት ዕለት መጥሪያ ደርሶት ባለመቅረቡ ጉዳዩ በሌለበት እንዲታይ ተደርጓል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም የአመልካችን ክርክር ለሰበር አቤቱታ መነሻ ከሆነው ውሣኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምረናል፡፡ እንደመረመርነውም የችሎቱን ምላሽ የሚያስፈልገው ጭብጦችንም አመልካች ሥራቸውን የለቀቁት በገዛ ፈቃዳቸው ነው /ባግባቡ ነው/? ወይስ አይደለም? አይደለም ከተባለስ አመልካች ሊከፈላቸው የሚገባቸው ክፍያዎች የትኞቹ ናቸው? የሚሉት ናቸው፡፡

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው የሥር ፍርድ ቤት አመልካች ስራውን በገዛ ፈቃዳቸው መልቀቃቸው ተረጋጋጧል ወደሚለው ድምዳሜ የደረሰው የአመልካችን የምስክሮች ቃል እና በተጠሪ በኩል የቀረበውን አመልካች ጥር 27 ቀን 2000 ዓ.ም. ፃፉ የተባለውን ደብዳቤ በመመርኮዝ ስለመሆኑ መሆኑን ነው፡፡ አመልካች አጥብቀው የሚከራከሩትም የምስክሮች ቃልም ሆነ የደብዳቤው ይዘት ሥራውን በገዛ ፈቃዳቸው የለቀቁ መሆኑን የማያሳይ ሳይሆን በተጠሪ ድርጅት የአመልካች የቅርብ ኃላፊያቸው በተደጋጋሚ በሚደርስባቸው በደል እና ከሥራቸውም እንዲወጡ በቃል በታዘዙት ምክንያት ከሥራቸው የወጡ መሆኑን ገልፀው ተገቢ ክፍያ እንዲፈፀምላቸው ጥያቄ ማቅረባቸውን የሚያሳይ ነው በማለት ነው፡፡ ይህ ችሎትም ጥር 27 ቀን 2000 ዓ.ም. በአመልካች ተፃፈ የተባለውን ደብዳቤ ይዘት ተመልክቶታል፡፡ እንደተመለከተውም አመልካች በሥራቸው ቦታ ላይ በቅርብ ኃላፊያቸው የሚደርስባቸውን በደል በመዘርዘር የቅርብ ኃላፊያቸው በራሳቸው ፍላጎት ከሥራቸው ያስወጣቸው መሆኑ ግንዛቤ አግኝቶ ጥቅማ ጥቅማቸው ተጠብቆ የስራ ልምድ እንዲሰጣቸው ለተጠሪ ድርጅት ፐርሶኔል አሰተዳደር መፃፋቸውን የሚያሣይ ነው፡፡ አቤቱታ የቀረበለት የተጠሪ ድርጅት የክፍሉ ኃላፊም በሠራተኛው መተዳደሪያ ደንብ መሰረት እንዲስተናገዱ በሚል ለድርጅቱ አስተዳደር አገልግሎት ክፍል ደብዳቤውን መምራቱን የደብዳቤው ይዘት ያሳያል፡፡ እንግዲህ የደብዳቤው ይዘት አመልካች ስራቸውን የለቀቁት የቅርብ ኃላፊያቸው ከስራቸው ስለአስወጧቸው መሆኑን በመግልፅ ተገቢ ክፍያዎችን የጠየቁ መሆኑን ከሚያሳይ በስተቀር የስር ፍርድ ቤት በመዘገበው አይነት አለመሆኑን ይህ ችሎት ከውሣኔው ግልባጭ አረጋግጧል፡፡ በጉዳዩ ላይ የቀረበውን ማስረጃ ይዘት ባግባቡ ባለመመዝገብ የሚደረሰው ድምዳሜ ደግሞ የማስረጃ ምዘና ሳይሆን በስነ-ስርዓቱ ሕጉ የተመለከተውን የዳኝነት አካሄድ የሚፃረር መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ነው፡፡ በመሆኑም የስር ፍርድ ቤት አመልካች ስራቸውን በገዛ ፈቃዳቸው መልቀቃቸው ተረጋግጧል በማለት የደረሰበት ድምዳሜ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ሆኖ ተግኝቷል፡፡ ስለሆነም ስንብቱ ሕገ-ወጥ ነው ብለናል፡፡

ቀጥለን የሕገ-ወጥ ስራ ስንብት ውጤት ከሆኑት ክፍያዎች መካከል ለአመልካች የሚገባቸው የትኞቹ እንደሆኑ ተመልክተናል፡፡

አመልካች ከጠየቁት ክፍያ መካከል ካሣ አንዱ ሲሆን አመልካች በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 43/4/ መሠረት ካሣ ሊከፈላቸው የሚገባ ሆኖ ተገኝቷል፡፡ ሌላው አመልካች ዳኝነት የጠየቁት የሥራ ስንብት ክፍያ ሲሆን ተጠሪ ይህንኑ ክፍያ አመልካች አይገባቸውም በማለት በሥር ፍርድ ቤት ያቀረበው ክርክር የአመልካች አገልግሎት ጊዜ አምስት ዓመት አልሞላቸውም የሚል ነው፡፡ ሆኖም የአምስት ዓመት አግልግሎት እንደመመዘኛ የሚወስደው ሥራውን በገዛ ፈቃዱ ለሚለቅ ሠራተኛ የስንብት ክፍያ ሲጠየቅ ስለመሆኑ የአዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀጽ 2/ሽ/ ድንጋጌ መንፈስ ያስገነዝባል፡፡ የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 39/1/ለ/ ድንጋጌ ሲታይም የሙከራ ጊዜውን የጨረሰ ሠራተኛ ሕግ ከደነገገው ውጪ በአሠሪው አነሳሽነት የሥራ ውሉ ሲቋረጥ ሠራተኛው ከአሠሪው የስንብት ክፍያ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ በግልጽ አስቀምጧል፡፡ በመሆኑም የአመልካች የሥራ ውል ከሕግ ውጪ መቋረጡ እና የሙከራ ጊዜያቸውን አመልካች የጨረሱ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ የሥራ ስንብት ክፍያ የማያገኙበትን ሕጋዊ ምክንያት ስላላገኘን አመልካች በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 40 መሠረት ታስቦ ሊከፈላቸው ይገባል ብለናል፡፡ በአዋጁ አንቀጽ 41 መሠረትም የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ ሊከፈላቸው ይገባል ብለናል፡፡ አመልካች በተገቢው ጊዜ ክፍያ ጥያቄ አቅርበው ያልተከፈላቸው በመሆኑ በተጠቃሹ አዋጅ አንቀጽ 38 መሠረት ሊከፈላቸው የሚገባ ሆኖ ተገኝቷል፡፡ ሲጠቃለልም የሥር ፍርድ ቤት ውሣኔ በሚከተለው መልኩ ተሻሽሎ ተወስኗል፡፡

ው ሣ ኔ

1. በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 12978 ጥቅምት 28 ቀን 2001 ዓ.ም. ተሰጥቶ በፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 73958 የካቲት 06 ቀን 2001 ዓ.ም. በትዕዛዝ የፀናው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348/1/ መሠረት ተሻሽሏል፡፡
2. ተጠሪ ለአመልካች በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 43/4/፣ 40፣41 እና 38 መሠረት ካሣ፣ የሥራ ስንብት ክፍያ፣ የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ እና ክፍያው ለዘገየበት ክፍያ እንዲከፍል ወስነናል፡፡
3. የሥር ፍርድ የታህሣሥ ወር 2000 ዓ.ም. ደመወዝን፣ የዓመት እረፍት ክፍያንና የሥራ ልምድ ምስክር ወረቀትን በተመለከተ የሰጠው ውሣኔ ክፍል ፀንቷል፡፡
4. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሣራ አመልካች የራሳቸውን ይቻሉ ብለናል፡፡

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ነ/ዓ